

NOVOSTI NA PODROČJU PRAVIC OSEB Z DUŠEVNO IN TELESNO MOTNJO

S 1. 1. 2019 je prišel v veljavo Zakon o socialnem vključevanju invalidov, z njegovo uveljavitvijo pa preneha veljati Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb. Invalidi, **ki imajo priznane pravice po starem zakonu, jih v celoti ohranijo**.

Zakon o socialnem vključevanju invalidov ureja pravice in postopke pridobitve statusa invalida le tistim invalidom z najtežjimi oblikami invalidnosti, ki se najtežje vključujejo v družbeno življenje in na trg dela. Status invalida po tem zakonu lahko pridobi gibalno ovirana oseba, ki je najtežje gibalno ovirana, je polnoletna, je državljan Republike Slovenije ali tujec s stalnim prebivališčem ali dovoljenjem za bivanje v Republiki Sloveniji, ima invalidnost, ki je nastala pred polnoletnostjo ali v primeru, če se oseba šola, najpozneje do 26. leta starosti in se zaradi invalidnosti ne more sama vključevati v družbo ali si zagotavljati socialne varnosti.

Poleg tega lahko pridobijo status invalida še nekatere druge invalidne osebe. Zakon ohranja možnost pridobitve statusa osebam z zmernimi, težjimi ali težkimi motnjami v duševnem razvoju, v primerjavi z Zakonom o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb pa Zakon o socialnem vključevanju invalidov razširja ta status še na nekatere gluho/slepe osebe, nekatere osebe z avtističnimi motnjami in osebe z zmerno do hudo možgansko poškodbo ali okvaro.

Invalidi s statusom po tem zakonu imajo **pravico do nadomestila za invalidnost** v višini šestevka denarno socialne pomoči in varstvenega dodatka, ki od 1. 1. 2019 znaša 577,34 EUR. V kolikor so upravičenci uživalci družinske pokojnine, ki je nižja od zneska nadomestila za invalidnost, pa lahko uveljavljajo razliko. Tako ne bo potrebno več uveljavljati pravice do varstvenega dodatka.

Ti invalidi imajo običajno tudi pravico do dodatka za pomoč in postrežbo, saj brez pomoči druge osebe ne morejo opravljati osnovnih življenjskih potreb. Dosedanji dodatek za tujo nego in pomoč, ki je znašal 103,02 EUR oz. 206,03 EUR, se bo preimenoval v dodatek za pomoč in postrežbo po ZPIZ. Po novem bo znašal 146,06 EUR oz. 292,11 EUR.

Vlogo za priznanje pridobitve statusa invalida obravnava pristojni center za socialno delo. Vlogo lahko vloži upravičenec sam, lahko pa tudi njegov zakoniti zastopnik ali skrbnik, če ga ima. Vlogi se priloži zadnja odločba o usmerjanju, ki jo je izdal organ, pristojen za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami, odločba centra za socialno delo o priznani pravici do dodatka za nego otroka ali mnenje invalidske komisije Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije.

Pomembna noviteta Zakona o socialnem vključevanju invalidov je konstrukt, ki omogoča zaposlitev in po prenehanju delovnega razmerja ponovno izplačilo nadomestila za invalidnost.

S 1.1.2019 preneha tudi preživninska obveznost staršev (tudi na podlagi sodnih odločb).

S 1. 1. 2019 se začne uporabljati tudi Zakon o osebni asistenci, ki ureja dve pravici in sicer pravico:

- **do osebne asistenc**e v obsegu najmanj 30 ur tedensko
- in pravico do **komunikacijskega dodatka** namenjeno slepim, gluhim in gluhoslepim uporabnikom.

Osebna asistenca je pomoč pri vseh tistih opravilih, dejavnostih in opravljanju aktivnosti vezanih na samostojno osebno in družinsko življenje, vključevanje v okolje, izobraževanje in zaposlitev, ki jo uporabnik potrebuje, ko teh aktivnosti ne more izvajati sam zaradi vrste in stopnje invalidnosti v obsegu najmanj 30 ur tedensko. Zgornja starostna meja je 65 let. Vloga se vloži na pristojnem centru za socialno delo, je tipska in objavljena na spletni strani Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Vlogi ni potrebno priložiti dokazila o invalidnosti. Uporabniki, ki prejemajo dodatek za pomoč in postrežbo, morajo osebno asistenco sofinancirati s polovico navedenega prejemka. Pravica do osebne asistenc se izključuje s pravico do družinskega pomočnika.

Komunikacijski dodatek je pravica, ki se lahko dodeli gluhi, slepi ali gluhoslepi osebi, ki potrebuje samo pomoč pri komunikaciji ali spremstvu. Vlagatelj se odloči, ali bo uveljavljal pravico v obliki osebne asistenc v obsegu 30 ur na mesec ali za denarno nadomestilo v višini dodatka za pomoč in postrežbo za opravljanje večine osnovnih življenjskih potreb (146,06 EUR). Pri komunikacijskem dodatku ni starostnega pogoja navzgor, vendar oseba ne sme imeti priznanega kakega drugega dodatka za pomoč in postrežbo. Vloga se vloži na pristojnem centru za socialno delo, priložiti pa ji je potrebno dokazila o gluhoti, slepoti ali gluhoslepoti.